

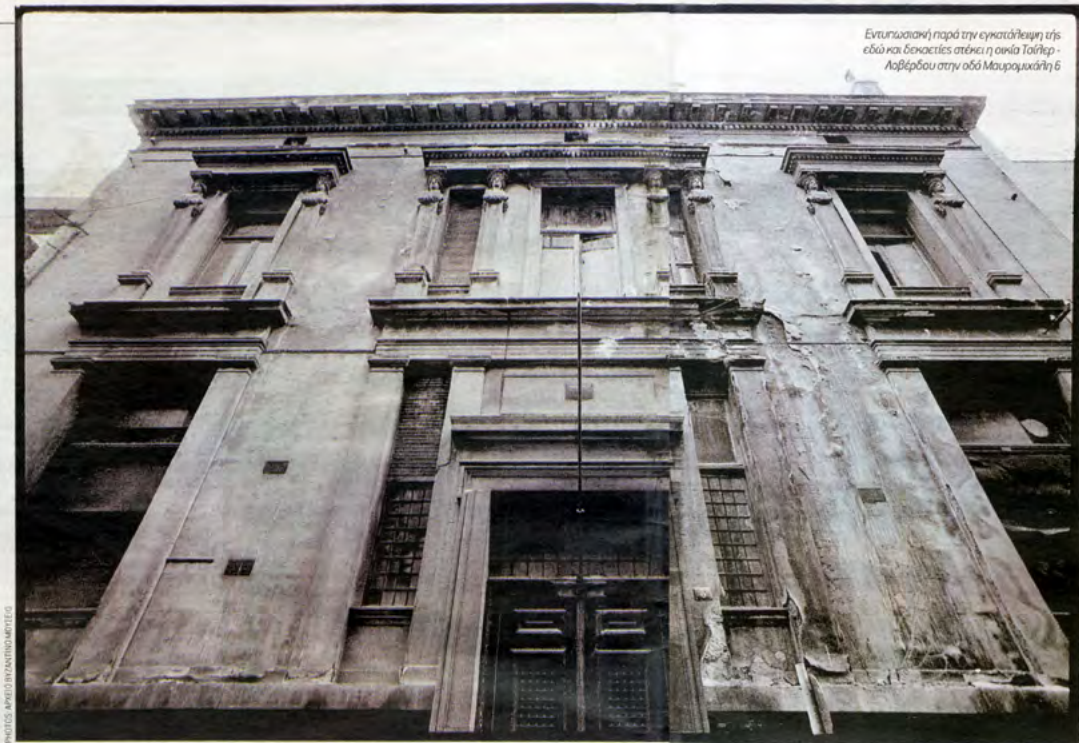
Από τα σαλόνια του πέρασε η αφρόκρεμα της κοσμικής Αθήνας. Στο γραφείο του σχεδιάστηκαν κτίρια – κοσμήματα και βρήκε στέγη το πρώτο ιδιωτικό Μουσείο Νεοβυζαντινής Τέχνης. Σήμερα το ρημαγμένο Μέγαρο Τσίλπερ στην οδό Μαυρομικιάλη 6 ελπίζει πως θα ξαναζήσει ημέρες δόξας

ΤΗΣ ΜΑΙΡΗΣ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Το στοιχειωμένο μέγαρο που στέγασε κοσμικούς, πτωχεύσεις και θησαυρούς

Οι χοροεπιδείξεις στο πομπησιό σαλόνι του αποτελούσαν πόλο έλξης για την Αθήνα στα τέλη του 19ου αιώνα. Οι πνευματικοί άνθρωποι της εποχής ανέβαιναν τα ανηφόρια της εντυπωσιακής μαρμαρίνια σκάλα του για να πιουν τον καφέ τους και να ακούσουν την οκωστίζουσα να παίζει συνθέσεις της στο πιάνο. Αλλωστε, η θέα προς την Ακρόπολη ήταν γοητευτική από τη βεράντα. Η οικοδόμησιον δεν ήταν τυχαία. Ήταν η πρώτη καθυγίτρια πιάνου στην Αθήνα – σούζιτ με πρώτο βραβείο στο Οδείο της Βιέννης και θεακά σκόλια από τους Φραντς Λιστ και Καμύ. Σεν Ζανς – και μαθητές της ήταν τα παιδιά των μεγαλοιστών και οι κόρες πρέσβων. Η Σοφία Δουδού, κόρη του Έλληνα εμπόρου Κωνσταντίνου Δουδού από την Κοζάνη.

Ομορφη, μορφωμένη, εξαιρετική πιανίστρια και σύζυγος του οδζου (και ουσί Βαυαρού) αρχιτέκτονα που πλημμύρισε την Αθήνα με τις δημιουργίες του και της έδωσε ευρωπαϊκό σφρα, του Ερνέστου Τσίλπερ. Στα 640 τ.μ., του οικοπέδου που αγόρασε ο Τσίλπερ το 1882, το 1885 είχε ανεγερθεί ένα παλιό που δεν φιλοξενούσε μόνο γιογιές και επτε-

Εντυπωσιακή παρά την εγκατάλειψη της εδώ και δεκαετίες στέκει η οσία Τσίλπερ - Λοβέρδου στην οδό Μαυρομικιάλη 6

Πορτρέτο του διονυσίου Λοβέρδου διά χειρός Κωνσταντίνου Παρθένου

κτίριο της οδού Μαυρομικιάλη εγκαθίστανται οικότροφοι και πέντε δωμάτια του διάφορου μεγάρου προσφέρονται προς ενοικίαση. Η οικογένεια – ο Τσίλπερ και τα πέντε παιδιά εκτός της Σοφίας – μετακομίζουν στο υπόγειο, όπου βρίσκονται τα ραγερείο, τα κελάρια. Το προσωπικό απολύεται. Η Σοφία εξακολουθεί να διδάσκει πιάνο και η μία κόρη, η Ιωσφίνα, ζωγραφίζει και πουλά τα έργα της – γράφει η αρχιτέκτονα, καθηγήτρια του ΕΜΠ Μάρια Καράμυτη Αδάμ στον τόμο -Ερνστ Τσίλπερ 1837 - 1923- (Εκδ. Μέλισσα). Το 1912 στο οφύρι βγαίνει και το μέγαρο της οδού Μαυρομικιάλη. Η αξία του εκτιμάται στις 150.000 δρχ. Στη δημοπρασία που πραγματοποιείται από τη Γενική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών -Η Εθνική- το κτηνά ένα από τους θαμνένος το σαλόνια του επί ιδιοκτησίας Τσίλπερ -ο κεραλινόσης οικονομολόγος Διονύσιος Λοβέρδος, εκ των ιδρυτικών στελεχών και διοικητές της Ιονικής - Λαϊκής Τράπεζας. Το κτήριο της οδού Μαυρομικιάλη γυρίζει σελίδα. Ο νέος ιδιοκτήτης του αλλάζει όψη: κάνει επεκτάσεις και προσθήκες, αλλάζει τη διαρρύθμιση και τις διακοσμίες επισκεπτόζοντας το αρχαίο νεοκλασικό ύφος

και προσθέτει τρίτο όροφο. «Συγκλιτικός» του Διονυσίου Λοβέρδου όμως στο μέγαρο είναι και η πλούσια συλλογή του μεταβυζαντινής τέχνης – μία από τις μεγαλύτερες και αξιολογότερες ιδιωτικές συλλογές έργων της μεταβυζαντινής θρησκευτικής τέχνης στην Ελλάδα. Και στα τέλη της δεκαετίας του 1920, ο αρχιτέκτονας Αριστοτέλης Ζάκος έπειτα από παραγγέλια του Διονυσίου Λοβέρδου διαμορφώνει τμήμα του κτηρίου σε ιδιωτικό Μουσείο Νεοβυζαντινής Τέχνης, που εγκαινιάζεται τον Οκτώβριο του 1930. Με είσοδο, αρκετές δεκάδες μέτρα μακριά, από την οδό Ακαδημίας (η όψη της που θυμίζει μεσαιωνικό κτίριο έχει γίνει οφύρη για φήμες περί στέγασης μυστικού ναού, τεκτονικής στοάς ή χώρου τέλεισης σπαστιστικών τελετών), σε διάδεκα αίθουσας και σε δύο ορόφους για σχεδόν μισό αιώνα που λειτουργήσε το μουσείο – έως το 1979 – οι τοίχοι επενδύθηκαν με ζωλόγλυπτα, ψηφιδωτά, γόφωνα και πολύγλυπτα υφάσματα. Στρώθηκαν με μαοακά δάπεδα, απομίμηση βυζαντινών. Δημιουργήθηκαν τρούλοι και γόγχες με ψηφιδωτό και ζωγραφικό διάκοσμο – και υπογραφές καλλιεργητών όπως των Κωνσταντίνου Παρθένου και Φώ-

τη Κόντογλου – και ζωλόγλυπτα τέμπλα, συνθέτοντας 18 αναπαράστασις διαφόρων εκκλησιαστικών αρχιτεκτονικών τύπων από τα πρώτα χριστιανικά έως και τα νεότερα χρόνια, ενώ στην αυλή κτίστηκε παρεκκλήσια. Στο ημινόστιο διαμορφώνεται το «Ελληνικό Δωμάτιο», ένα σπάνιο δείγμα λαϊκού οφύρου εσωτερικού σε μεγαλοσοφική κατοικία του Μεσοπολέμου, το οποίο περιείχε μεγάλο αριθμό λαογραφικών αντικειμένων – υπό την επιμέλεια της μέγας κυρίας της ελληνικής λαογραφίας Αγγελικής Χατζημικιλάν. Ο Διονύσιος Λοβέρδος δεν προλαβαίνει όμως να χαρεί το μουσείο του. Πειθαίρετο το 1934. Το 1952 γίνεται επιπλέον μεταρρύθμιση στο μουσείο για να ανεξαρτητοποιηθεί από την οικία και μέχρι το 1979 παύει να λειτουργεί, ενώ τμήμα της συλλογής παραδίδεται προς φιλοξενία στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο που σήμερα διεύθυνε η Ευγενία Χαλκιά. Το άλλοτε λαμπρό κτήριο με τις «Καρνάτιδες» – στην πραγματικότητα είναι οι κεραλές του Ερμή που λειτουργούν ως αρχιτεκτονικά κεραμικά κοσμήματα στα παράθυρα του οφύρου – παραχωρείται στην Εθνική Λυρική Σκηνή, ενώ το 1981 κηρύσσεται διατηρητέο ημινόστιο. Μια

πραγκαγιά όμως το παραδίδει στην οριστική εγκατάλειψη. Οι κληρονόμοι του Διονυσίου Λοβέρδου δωρίζουν το 1992 το κτήριο της οδού Μαυρομικιάλη (όχι και το τμήμα της οδού Ακαδημίας) στο Δημόσιο με σκοπό τη δημιουργία Παραρτήματος του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου για να στεγαστεί η Μεταβυζαντινή Συλλογή Λοβέρδου.

«Το κτήριο παραμένει σε αχρηστία. Τυλιγμένο με λινόταπο σήμερα, έως το 2008 δεν υπήρχε καν η λεπτομερής αποτίκωση και μελέτη αποκατάστασης του, έργο που οφείλονταν μόνις πέποις, επισήμως στον Διευθυντή Αναστίλασης Νεώτερων και Σύγχρονων Μνημείων του υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού Νικόλαος Χαρκιολάκης και οι αρχιτέκτονες μηχανικοί Ιργενίνα Δημητρίου και Φωτεινή Χαλβατζή, που έδωσαν διάλεξη προ ημερών επί του θέματος. Οι αρχιτεκτονικοί και στατικές μελέτες δεν έχουν υπάρξουν ολοκληρωθεί, ενώ το έργο μεταρρύθμισης του μουσείου του αυτού του – έργο κόστος 5 εκατ. ευρώ – δεν έχει προς το παρόν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ.

Το σαλόνι της οσίας Τσίλπερ όπως διαμορφώθηκε όταν πέρασε στα χέρια του τραπεζίτη Διονυσίου Λοβέρδου

Οι Ανδρέας Ξυγγούλιος, Αναστάσιος Ορηλάκης, Φωτεινή Κόντογλου, Αγγελική Χατζημικιλάν, Αριστοτέλης Ζάκος, Μαρτίνα Καρής και ο Διονύσιος Λοβέρδος στις αρχές της δεκαετίας του '30 μέσα στον χώρο του Μουσείου Λοβέρδου

Προσεχώς, μουσείο του... εαυτού του

Αν τελικός προλάβει το τρένο του ΕΣΠΑ – κάποιος μισούν για την τελευταία ευκαιρία του – το πολυστόμο μέγαρο –θα μεταμορφωθεί σε ένα μουσείο που θα αναδείξει το ίδιο το κτήριο, την ιστορία του Μουσείου Λοβέρδου και των παρεμβάσεων που έγιναν στο εσωτερικό του, τα πιο αξιολογικά από τα έργα της συλλογής – εκπίδες, ζωλόγλυπτα, χειρόγραφα, αντικείμενα μικροτεχνίας και υφάσματα – ενώ θα αξιοποιήσει και την τελευταία λέξη της τεχνολογίας παραμόρφωλα με τα παραδοσιακά εκθέματα – λέει ο Νικόλαος Κωνσταντίνος εκ μέρους του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, που παρουσιάζει το σχετικά μελέτη στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεώτερων Μνημείων.

Το μονόγραμμα της Σοφίας Ερνέστου Τσίλπερ διακρίνεται σε μια γωνιά της ηθόσο διακοσμημένης οφύρης